

Ролята на Чайковски и войниците му във възраждането на Турция и на българите.

(продължение от VII и VIII кн.)

II

Когато в 1841 год. Чайковски стана в Цариград пълномощен агент на княза Адам Чарторийски, Неофит Бозвели и Иларион Макариополски вече бяха изтъкнали на българския народ идеята за самостоятелна църква. Трябваше само да се действува. Но вековните привилегии на патриаршията бяха една пречка, за да се заинтересува и Високата Порта в гръцко-българската разпра. Последната се считаше домашен въпрос на Фенер. Едва в 1845 год. нашите първи народни водители, със съдействието на Чайковски, успяха официално да повдигнат въпроса пред правителството на султана. Това стана при следните обстоятелства.

Неофит Бозвели и Иларион Макариополски дошли в Цариград заедно с представителите на народното събрание от 1845 год. Те се явили при полския пълномощен агент и го осветлили в задачата си. След това той ги завел при баджанак на султана, Мехмед Али паша, който им обещал покровителството и същевременно ги натоварил да напишат един мемоар до султана. В него те изложили накратко историята на Охридската патриаршия, злоупотребленията на гръцкото духовенство и своите искания и стремежи. Щом патриаршията подушила станалото, почнала да търси авторите на мемоара. Чайковски пак им се явил на помощ. Той се съветвал с Мехмед Али паша и ги скрил в манастира на лазаристите. Там се случи с тях един епизод от историята на католишката пропаганда между българите.

Известно е, че католишките мисионери използвали незаинтересаността, колебанието на турската власт по гръцко-българската разпра и упорството на патриаршията спрямо българските искания, за да спечелят народа ни за лоното на католицизма. Например, патер Боре, от манастира на лазаристите, смятал, че е сгодно да използва трудното положение на Неофита и Илариона, за да ги спечели за своята църква; а с тях заедно и привържениците им. Той не се